

ОСНОВИ СОЦІОНІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ

1. Верифікація моделі ТІМ психіки

2. Рольові функції в процесі
соціодіагностики

1. Верифікація моделі ТІМ

психіки

Це найважливіший етап ідентифікації, бо дозволяє переконатися в достовірності діагностики.

Зазвичай верифікація здійснюється на основі принципу «чорного ящика» і полягає в тому, що експерт цілеспрямовано впливає на людину і на модель (питанням у бесіді, спостереженням за ситуацією і т.д.). Тобто, експерт формулює питання в рамках певного інформаційного аспекту з метою впливу на певну психічну функцію гіпотетичної моделі ТІМ психіки, що обробляє інформацію того ж аспекту. Інформаційний аналіз реакції дозволяє судити, чи спрацювала дана функція, чи досягло питання мети. Після декількох інтеракцій можна судити про вірність гіпотези і вносити чи не

В аналізі реакцій важливо розрізняти початкові та виконавчі функції блоків, пам'ятаючи про те, що реагують на вплив блоки функцій.

У розпорядженні експерта наступні засоби верифікації:

– Базис Юнга – логіка/етика, сенсорика/інтуїція, раціональність/ірраціональність, екстраверсія/інтроверсія. Слід так вести діагностику, щоб розкрилася не тільки сила першої ознаки, але й слабкість протилежної їй;

– Модель А – діагност повинен добре уявляти, як проявляються функції в різних позиціях моделі А, вміти помітити ці прояви або викликати їх при необхідності;

Найпоширеніші помилки верифікації:

- Боязнь задавати уточнюючі питання (як би не подумали, що я чогось не розумію);
- Нормальна людська реакція експерта на висловлювання співрозмовника: «Ну, це само собою зрозуміло ...»

Правильною поведінкою експерта є:

- Обов'язкове уточнення сенсу, що вкладається у вислів респондентом, а не власне розуміння;
- Проблему достовірності верифікації повинен вирішувати сам експерт;
- Необхідно володіти мистецтвом ведення бесіди (ідентифікація близька маєвтиці);
- Сторонню людину ідентифікувати легше, ніж близько знайомого і тим більше себе.

Новачки в соціоніці повинні уникати примітивних уявлень про соціотип, поверхневих і стереотипних. Так, іноді вважають, що:

- Дон Кіхот завжди розумний, з широким кругозором;
- Дюма – миротворець, ніколи не затіває сварки;
- Гюго – добре готує і годує всіх підряд;
- Робесп'єр – чудово розбирається в формальностях;
- Гамлет завжди веселий і енергійний;
- Максим дисциплінований і впорядкований;
- Жуков – розумний, добрий організатор;
- Єсенін – чарівний і веселий, ліричний герой, всім піднімає настрій;

- Наполеон – майстерний політик;
- Бальзак – точний і вміє прогнозувати;
- Джек – прекрасний підприємець;
- Драйзер – охоронець моралі, борець за моральність;
- Штірліц – прекрасний технолог і адміністратор;
- Достоєвський – неперевершений гуманіст, який не в змозі нікого образити;
- Гекслі – товариський і чуйний;
- Габен – майстер, схильний до ручної роботи.

У житті все набагато складніше. Потенційні можливості і здібності можуть і не актуалізуватися. Дані нам від народження психічні функції потребують тренування, завантаження відповідною інформацією.

Фактично за поняттям «соціонічні функції» стоїть те, що ми в побуті називаємо здібностями (а вони потребують розвитку, підтримки). Крім цього, існують і вже згадувані позасоціонічні фактори – культура, освіта, оточення, інтелект. Тому при діагностиці варто врахувати:

Кваліфіковані висловлювання з якого-небудь аспекту не завжди свідчать про те, що інформація подається з сильної функції. Ми можемо мати справу і зі слабкою функцією, що засвоїла знання, яке вже стало надбанням суспільства. Єдиний критерій виявлення сильної функції – здатність або нездатність людини до постановки та вирішення задачі в нестандартній ситуації.

Творчий підхід, властивий роботі сильних функцій, проявляється в умінні самостійно виділити суттєві ознаки ситуації, сформулювати проблеми, здатності побачити можливі нестандартні варіанти їх

Не слід плутати типові ознаки і систему цінностей людини. Так, логічний тип може бути творцем або руйнівником, етичний – гуманістом або інтриганом, сенсорний – відповідальним керівником або бандитом, інтуїтивний – дослідником або шарлатаном – провісником. Сам тип не може бути ні хорошим, ні поганим: все залежить від світогляду людини.

2. Рольові функції в процесі соціодіагностики

Рольові «маски» надзвичайно ускладнюють діагностику. Рольову поведінку, яка відповідає блоку Суперерего, людина демонструє в нових для неї ситуаціях, якщо вона вважає, що її оцінюють. Знайомство, влаштування на роботу, входження в новий колектив, можуть спровокувати саме рольову поведінку. Тому важливо знати, як різні типи проявляють свої рольові функції – третю і четверту.

а) Ірраціональні інтуїтивні екстраверти – Дон Кіхот, Гекслі – люблять продемонструвати силову сенсорику: ініціативу, рішучість, мобілізованість. У Дон Кіхота силові прояви більше носять оборонний характер, у Гекслі – наступальний.

б) Ірраціональні сенсорні екстраверти – Жуков, Наполеон – розігрують роль ерудованої, широко мислячої людини, наділеної незвичайною фантазією, яка вміє приймати інтуїтивні рішення. Наполеон своєю інтуїцією намагається зрозуміти самого себе, Жуков – інших людей.

в) Раціональні етичні екстраверти – Гюго, Гамлет – намагаються врівноважити свою емоційність діловою логікою, тобто технологічністю і підприємливістю, діловим розрахунком і руховою активністю. У Гюго вона виражається як бажання впроваджувати передові технології, допомагати іншим людям в нових починаннях, у Гамлета – як боротьба з безладом, підтримання на належному рівні власного господарства.

г) Раціональні логічні екстраверти – Джек, Штірліц – намагаються прикрити свій прагматизм і ділову спрямованість різними проявами емоцій. Якщо Джек охоче демонструє позитивні емоції, жарти, оптимізм, то Штірліц набагато більший песиміст, його емоції драматичні і дратівливі.

д) Ірраціональні інтуїтивні інтроверти – Єсенін і Бальзак – свої абстрактно-інтуїтивні стани компенсують роллю відчуваючої предметний світ людини, яка вміє знайти в ньому зручне місце. Бальзак демонструє асиміляцію (уподібнення), гурманство, вміння задовольнятися наявним. Єсенін, навпаки, контрастує із середовищем, виявляє своє вміння добре виглядати і відчувати себе здоровим, незважаючи на труднощі.

е) Ірраціональні сенсорні інтроверти – Габен, Дюма – свою сенсорну захопленість компенсують ідеалістичним філософствуванням, пов'язаним з плином часу. Для Габена все хороше залишилося в минулому, майбутнє забарвлене в песимістичні тони, для Дюма в минулому залишаються невдачі, а майбутнє несе позитивні зміни.

ж) Раціональні етичні інтроверти – Драйзер, Достоевський – демонструють зовнішню байдужість і об'єктивність. При цьому Драйзер, індивідуаліст по природі, демонструє заперечення відхилень, наполягає на дотриманні якоїсь однієї логічної схеми, справедливої для всіх. Достоевський, хоча і є колективістом, тим не менш, відстоює права людини на власну логіку, індивідуальність, непокору одній схемі.

і) Раціональні логічні інтроверти – Робесп'єр і Максим – прихильність логіці й структурі компенсують демонстрацією відносин до оточуючих людей. Робесп'єр демонструє відчуженість, далеку психологічну дистанцію, негативне ставлення. Максим розігрує захопленість, близьку дистанцію, добре ставлення до людини.